

آینده پژوهی نظم و امنیت استان کرمان

دکتر رضا دهنویه^۱، محبوبه رجبی^۲، علیرضا کلاتری^۳، حبیبه نوروزی^۴

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۳/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۰۲/۰۵

چکیده

امروزه امنیت به شکل فزاینده‌ای با چالش‌های نوینی در حال رویارویی است که بررسی و بازاندیشی پیوسته و مستمر در ابعاد و جهات آن موضوعی اجتناب ناپذیر و ضروری گردیده است. از آنجا که متغیرهای مختلفی بر نظم و امنیت کشور ما تأثیر گذارند که در حال گذر و تغییرند؛ لذا برای مدیریت مناسب نظم و امنیت نیاز است تا ضمن شناسایی این روندهای در حال تغییر، برنامه مناسبی برای آنها طراحی نمود؛ لذا در پژوهش حاضر سعی شد تا برخی از مهم‌ترین روندهای موثر بر نظم و امنیت عمومی استان کرمان شناسائی شوند.

روش اجرا: پژوهش حاضر بصورت کیفی در سال ۱۳۹۲ در استان کرمان انجام گرفته است. برای انجام این پژوهش پس از بررسی سیستماتیک پژوهش‌های مشابه در گذشته، نظرات متخصصین و خبرگان حوزه نیروی انتظامی این استان در خصوص روندهای موثر بر نظم و امنیت از طریق مصاحبه جمع آوری و این روندها در قالب STEEPV (روندهای اجتماعی، فناوری، اقتصادی، زیست محیطی، سیاسی و ارزشی) دسته بندی شدند. سپس این دسته بندی‌ها بصورت پرسشنامه‌ای برای کارشناسان نیروی انتظامی استان و در سطح معاونت‌های شهر کرمان ارسال گردید تا با تجمیع نظرات آنان روندها تکمیل شوند.

نتایج: در مجموع ۲۷ روند اجتماعی مشخص و در قالب ۶ گروه، عوامل مرتبط با مسائل جمعیتی، عوامل مرتبط با خانواده، عوامل بازار کار، عوامل مربوط با سوء مصرف مواد، عوامل فرهنگی و عوامل اداری و حقوقی دسته بندی شدند. همچنین ۱۶ روند حوزه فناوری، ۱۱ روند اقتصادی، ۸ روند زیست محیطی، ۱۱ روند سیاسی و ۱۱ روند ارزشی شناسائی شدند.

واژگان کلیدی: آینده پژوهی، روند، کرمان، نظم و امنیت

- ۱- دانشیار، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران. ۰۹۱۲۳۴۰۵۱۸۷-induniv@kmu.ac.ir
- ۲- کارشناس ارشد، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران. (نویسنده مسئول)، ۰۹۱۲۳۴۰۵۱۸۷-induniv@kmu.ac.ir
- ۳- کارشناس، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران. ۰۹۱۲۳۴۰۵۱۸۷-induniv@kmu.ac.ir
- ۴- کارشناس، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

مقدمه

وجود امنیت یکی از نیازهای اساسی بشر و از شاخص‌های توسعه بشمار می‌رود که مرتفع شدن بیشتر نیازهای مهم آدمی، حتی نیازهای زیستی نیز به نوعی تابع آن است (حسینی، ۱۳۸۶: ۵۳). امنیت و میزان آن برای تمام نظام‌های سیاسی و شهروندان صرف نظر از سطح توسعه اقتصادی، اجتماعی و نوع ایدئولوژی، از مهم‌ترین مسایل به شمار می‌آید (رسولی و صالحی، ۱۳۸۹: ۶۰). زیرا در سایه امنیت بسیاری از نیازهای بشری مانند احتیاجات اولیه، احترام و رفاه قابل دستیابی است و حکومت برپا و پایدار می‌گردد (معلوف، ۱۳۸۷: ۴۷). همچنین انسان مدنی برای زندگی جمعی و دستیابی به مراتب بالای رشد نیازمند امنیت و آرامش خاطر است در حالی که رشد جرایم و انحرافات اجتماعی و عوامل ایجاد ناامنی در سطح جامعه باعث ایجاد دلهره می‌گردد (ساروخانی و هاشم نژاد، ۱۳۹۰: ۳۵).

طبق نظر دورکیم^۱ هر جامعه دارای نظم خاصی است و نمی‌توان از وجود قوانین جهان شمول و عمومی صحبت کرد که تمامی جوامع را در برگیرد (یان، ۱۳۸۲: ۷۰). از نظر قرآن امنیت اجتماعی از نعمت‌های بزرگ خداوند به هر جامعه‌ای است و جامعه‌ای که از چنین نعمتی برخوردار است باید همواره شکرگزار خداوند باشد که از چنین خیر بزرگی برخوردار است (آیه ۱۱۲ سوره نحل).

از این رو برقراری نظم و امنیت و اقدام برای کاهش ناهنجاری‌های شهری همواره یکی از دغدغه‌های مهم مدیران و برنامه‌ریزان شهری به حساب می‌آید، زیرا امنیت، هم زمینه ساز و بستر توسعه اقتصادی، اجتماعی و زیست - محیطی است و هم از این عناصر تأثیر می‌پذیرد (رهنمایی، ۱۳۸۵: ۸۴).

برای امنیت تقسیم‌بندی مختلفی صورت گرفته به عنوان مثال بوزان در یک تقسیم بندی کلی، امنیت اجتماعات بشری را به پنج دسته امنیت نظامی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی، امنیت زیست محیطی و امنیت اجتماعی تقسیم‌بندی می‌کند (بوزان، ۱۳۷۸: ۹۶). همچنین برای امنیت عمومی وجوه سیاسی، اقتصادی، قضایی، فرهنگی، اجتماعی (فردی - جمعی) تعریف شده است (طاهری، ربانی و ادیبی سده، ۱۳۹۱) که این خود باعث می‌گردد امنیت از زوایای متعددی مورد تهدید قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر عوامل خطر ساز و تهدید کننده امنیت، متنوع و متکثرند. از این رو شناخت ابعاد

1. Emile Durkheim

و مؤلفه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... تهدید کننده امنیت بسیار اساسی و حیاتی است.

علاوه بر این همان طور که تغییرات در عرصه‌های مختلف روند تندتری به خود می‌گیرد، پیچیدگی مسائل پیش رو سازمان‌های انتظامی و امنیتی نیز افزایش می‌یابد (مظفری، ۱۳۸۸: ۸۴)؛ لذا سازمان‌های انتظامی که وظیفه برقراری و حفظ نظم و امنیت را بر عهده دارند، نیازمند این هستند که در عصر ارتباطات و پیچیدگی اطلاعات به دانش روز مجهز باشند تا بتوانند وظایف خطیر و راهبردی خود را به انجام برسانند (Wasan Chotchai and Wethyavivorn, ۲۰۰۹). لذا این امر اهمیت توجه بیش از پیش پلیس به آینده نگری را نشان می‌دهد. زیرا چنانچه پلیس، تفکر آینده نگر نداشته و به موقع و ماهرانه شرایط را پیش‌بینی ننماید، غافلگیر شده و در کنترل دوران آشوب و ناامنی، کارآمد نخواهد بود. پلیس به عنوان نهاد مسئول و مؤثر در حوزه امنیت، باید همچون یک دیده‌بان، متغیرهای محیطی را ببیند و بتواند آنچه را پیش رو است، پیش‌بینی نموده و چند گام از زمان خود جلو باشد و بایستی با دید وسیع نسبت به آینده، توان و مهارت بررسی آینده را کسب کند که این امر خود نیازمند آینده پژوهی است. عبارت «قدرت دیدن همه چیز، پیش از به وقوع پیوستن آن‌ها» مفهوم آینده نگری را در بردارد. به عبارت دیگر لازمه آینده نگری، آینده شناسی و آینده شناسی، مستلزم آینده پژوهی است (مظفری، ۱۳۸۸: ۵۶).

از این روست که امروزه دنیای کسب و کار، دولتمردان و فرهنگ‌یختگان همگی به این واقعیت اذعان دارند که برای دستیابی به آینده‌ای موفق باید بر آن تمرکز نمود لذا به مقوله آینده پژوهی بیش از پیش توجه می‌گردد (زارعیان و ستارزاده، ۱۳۹۰: ۷۱). آینده پژوهی مطالعه علمی آینده‌های ممکن، محتمل و مدنظر با هدف طراحی آن است (Kreibich, Oertel. And Wölk, ۲۰۱۱). در واقع آینده پژوهی به معنی دانش و معرفت شکل بخشیدن به آینده به گونه‌ای آگاهانه، فعالانه و پیش‌دستانه است (شعبان، ۱۳۹۲: ۹۵).

۳

با توجه به این که آینده پژوهی در زمینه امنیت عمومی یکی از ضرورت‌های انکار ناپذیر قرن حاضر است، در سال‌های اخیر ادبیات آینده پژوهی در این مقوله به طور قابل توجهی افزایش یافته است (میرزمانی، ۷۲: ۱۳۸۲).

آینده پژوهی و آینده شناسی امنیتی، آینده را به کمک امروز آورده و مبنای تصمیم‌گیری‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها در ساختار مدیریتی، آموزشی، پژوهشی و

تکنولوژیکی نیروی انتظامی قرار خواهند داد (مظفری، ۱۳۸۸: ۶۲).

همگام با پیشرفت تحولات در جوامع امروزی و به تبع آن در جامعه‌ی ما که با پدیده و مشکلات نوین اجتماعی رو به رو است (مایل افشار و عزتی، ۱۳۸۹: ۹۶) و با توجه به موقعیت و نقش ایران در سطح منطقه و تلاش دشمنان برای از بین بردن امنیت داخلی ایران در جهت رسیدن به منافع خویش، توجه به مقوله‌ی نظم و امنیت اهمیت خاص خود را می‌یابد.

در سطح کشور ایران با توجه به تعدد استان‌ها، نیروی انتظامی هر استان موظف است که تحت حمایت و نظارت کشوری امنیت منطقه خود را برقرار کند. استان کرمان با داشتن موقعیت جغرافیایی خاص خود، گروه‌های قومی مختلف، فقر و بیکاری نسبتاً بالا و جمعیت بالای افاغنه (۱۰۲۵۴۹ نفری) (فصلنامه آماری، ۱۳۹۱) شرایط حادثتری را در برقراری نظم و امنیت دارد؛ لذا وظیفه نیروی انتظامی است که با بررسی عوامل مخل نظم و امنیت و با استفاده از ابزار قانون، ابعاد مختلف نظم و امنیت را که شامل را برقرار کند (آشوری، ۱۳۷۶).

امروزه علاوه بر فقر بیکاری و محرومیت از رفاه اجتماعی که علت بسیاری از حوادث اجتماعی است، متغیرهای مختلفی بر نظم و امنیت کشور تأثیر گذارند که در حال گذر و تغییرند و برای مدیریت مناسب نظم و امنیت نیاز است تا این روندهای در حال تغییر را شناسایی کرد و برنامه مناسبی برای آن‌ها طراحی نمود. بنابراین برای افزایش برنامه سرانه امنیت و کاهش بزه و جرم در جامعه، قدم نخست برنامه ریزی صحیح و استفاده مناسب از امکانات است (مرکز ملی مطالعات و سنجش افکار عمومی)؛ لذا پلیس ناچار به درک سریع متغیرهای محیطی و پیش بینی تهدیدات و فرصت‌ها به منظور کسب آمادگی‌های لازم است. از این رو بایستی ابتدا شرایط و متغیرهای حال جامعه را مورد بررسی دقیق قرار داده و در چارچوب آن‌ها متغیرها و روندهای تأثیرگذار آینده را شناسایی کند تا با برنامه‌ریزی‌های مناسب از غافل‌گیری‌های آتی خود در حفظ نظم و امنیت جلوگیری نماید.

در پژوهش حاضر سعی شده است تا روندهای موثر بر نظم و امنیت عمومی استان کرمان از جنبه‌های مختلف بررسی شود تا این روندها به عنوان راهنما در راستای برنامه‌ریزی‌های پیشگیرانه از وقوع جرائم و جلوگیری از اختلال در نظم عمومی مورد استفاده این سازمان قرار گیرند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر مطالعه‌ای کاربردی است و بصورت کیفی در سال ۱۳۹۲ در استان کرمان انجام گرفته است. برای انجام این پژوهش ابتدا مطالعاتی در خصوص پژوهش‌های مشابه در گذشته انجام گرفت. سپس با برگزاری چندین مصاحبه نظرات متخصصین و خبرگان حوزه نیروی انتظامی این استان در خصوص روندهای موثر بر نظم و امنیت جمع آوری گردید. این روندها در قالب STEEPV (روندهای اجتماعی، فناوری، اقتصادی، زیست محیطی، سیاسی و ارزشی) دسته بندی شدند. سپس این دسته بندی‌ها بصورت پرسشنامه‌ای برای کارشناسان نیروی انتظامی استان و در سطح معاونت‌های شهر کرمان ارسال گردید تا با تجمیع نظرات آنان روندها تکمیل شوند. در این مطالعه منظور از روندهای مختلف به شرح زیر می‌باشد:

- روندهای اجتماعی (social)، روندهای اجتماعی مجموعه روندهای در حال شکل گیری در سطح جامعه می‌باشد که با افزایش سطح دانش و سواد جامعه و دیگر عوامل اجتماعی بر حوزه نظم و امنیت تأثیرگذار خواهد بود و باعث به وجود آمدن رخدادی خواهد شد که نتیجه آن پیامدی مثبت یا منفی بر این بخش خواهد بود.
- روندهای فناورانه (Technological)، روندهای فناورانه مجموعه روندهای مرتبط با حوزه فناوری اطلاعات در بخش زیرساخت‌ها و خدمات می‌باشد که با گسترش این روندها نیازمندی افراد جامعه و سطح انتظارات متحول خواهد شد.
- این روندها متأثر از توسعه ارتباطات و روش‌های ارتباطی جدید، اختراعات حوزه فناوری گسترش و توسعه اینترنت در سطح جوامع و موارد مشابه می‌باشد که به طور مستقیم و غیر مستقیم می‌تواند بر حوزه نظم و امنیت تأثیر گذار باشد.
- روندهای اقتصادی (Economical)، منظور از روندهای اقتصادی، وضعیت اقتصادی مردم و تغییر و تحول‌های اقتصادی در سطح کشور است که بر حوزه نظم و امنیت تأثیر گذار است که می‌تواند به سیاست‌های اقتصادی دولت وابسته باشد یا نباشد.
- روندهای زیست محیطی (Environmental)، منظور تأثیر عوامل زیست محیطی مانند خشک‌سالی، وضعیت جغرافیایی استان و... است که بر نظم و امنیت استان کرمان تأثیر می‌گذارد.

روندهای سیاسی / قانونی (Political)، با تغییر سیاست‌های دولت در بخش‌های مختلف، روندهای سیاسی مختلفی به وجود می‌آید که می‌تواند بر نظم و امنیت کشور و استان تأثیر بگذارد.

روندهای ارزشی (Values)، برخی از روندهای درحال شکل گیری به ارزش‌ها و اصولی برگردد که با بررسی و تأمل می‌توان آن‌ها را ناشی از طرز تفکر و اعتقاد مردم و جامعه در دوره‌هایی از زمان دانست. برخی از روندها در بازه‌ای از زمان ارزش محسوب می‌گردد و با گذشت مدت زمانی از آن، به روند عادی درحال شکل گیری تبدیل شده و یا حتی در برخی موارد ضد ارزش تلقی می‌گردند.

یافته‌ها

روندهای شناسائی شده در قالب روندهای اجتماعی، فناوری، اقتصادی، زیست محیطی، سیاسی و ارزشی دسته بندی شدند (جدول شماره ۱). روندهای اجتماعی از جمله گسترده‌ترین و پیچیده‌ترین روندهایی هستند که ضمن تأثیرگذاری زیاد، پیش‌بینی وضعیت آینده آن‌ها بسیار دشوار است. در این مطالعه نیز تعداد زیادی از متغیرهای اجتماعی موثر بر آینده نظم و امنیت شناسائی شد که به دلیل گستردگی در قالب ۶ گروه دسته بندی شدند. روندها و مسایل جمعیتی (افزایش جمعیت، تغییرات جمعیتی نظیر سالمند شدن جمعیت)، مسایل مرتبط با خانواده (افزایش سن از دواج، افزایش طلاق، گسترش، آپارتمان نشینی، منسوخ شدن زندگی عشایری یا روستایی، کمبود فضای فیزیکی مناسب برای بازی و سرگرمی کودکان)، مسایل بازار کار (افزایش تعداد فارغ التحصیلان، تداوم بیکاری)، مسایل مربوط با سوء مصرف مواد (افزایش تعداد معتادین، مصرف فزاینده الکل، کاهش قیمت مواد مخدر خصوصاً مواد صنعتی و گسترش سطح دسترسی، پیدایش مواد روان گردان جدید، افزایش فعالیت باندهای قاچاق مواد مخدر)، مسایل فرهنگی (پوشش نامناسب افراد در جامعه، فرهنگ مغایر با جامعه، افزایش روسپیگری) و مسایل اداری و حقوقی (کاهش اخلاق حرفه‌ای، افزایش فساد اداری، شخصی زایی، افزایش نادیده گرفتن حقوق کپی رایت، افزایش آگاهی مردم نسبت به حقوق خود و متفاوت بودن آن‌ها نسبت به نسل گذشته، سرقت ادبی). از جمله سایر روندهای اجتماعی می‌توان به ورود بیماری‌های جدید و افزایش مبتلایان به بیماری‌های صعب‌العلاج نظیر ایدز، افزایش قاچاق انسان، افزایش جمعیت کودکان خیابانی، آدم ربایی یا گروگان گیری، اختلافات بین مذاهب مختلف (مانند تقابل شیعه و سنی) اشاره نمود. از جمله روندهای اقتصادی با الویت بالا می‌توان به افزایش شکاف اقتصادی در جامعه، تورم بالا، نوسانات شدید اقتصادی، رشد اقتصادی و درآمد بیشتر، کاهش بودجه دولت، افزایش بی‌رویه ثروت برخی از افراد جامعه (پیشی گرفتن از دولت)، افزایش

دلایلی، افزایش کسب و کارهای مخرب و نو ظهور مانند گلد کوئیست، پول شویی، توجه به اقتصاد دانش محور و قاچاق سوخت اشاره نمود.

در بین روندهای فناوری موثر، توسعه بسترهای ارتباطی و زیرساخت‌های اینترنتی، استفاده غیرمعتاد از اینترنت، گسترش بانکداری الکترونیکی و استفاده از کارت‌های الکترونیکی، گسترش استفاده از وسایل ارتباط جمعی مانند ماهواره، گسترش دسترسی و استفاده از گوشی‌های نسل جدید و بلوتوث دار، توسعه و رشد صنعت اتومبیل سازی گسترش استفاده از بازی‌های رایانه‌ای در بین کودکان و نوجوانان، افزایش فاصله بین کیفیت و سرعت خودروها و کیفیت راه‌ها، افزایش قابلیت و پتانسیل روبات‌ها (هواپیماهای بدون سرنشین)، توسعه نرم افزارهای ارتباطی غیرایمن (مانند We Chat و whats APP)، افزایش دسترسی به ابزارهای جرم و جنایت مدرن، استفاده از فناوری‌های بیولوژیک مخرب، توسعه استفاده از اقدام‌های تغییر یافته ژنتیکی، افزایش تولید وسایل دیجیتال خانگی مجهز به ابزارهای جاسوسی، افزایش حساسیت، رسانه‌ها نسبت به جرایم و مجازات‌ها و رشد بازار محصولات و خدمات امنیتی بیشتر مورد توجه می‌باشند.

از روندهای زیست محیطی تأثیرگذار بر حوزه نظم و امنیت روندهایی مانند ناامن شدن استان‌های هم جوار، خشک سالی و بحران آب، تأثیرات کمبود خاک مرغوب و بیابان‌زایی، زلزله، سیل، صنعتی شدن و افزایش کارخانه‌ها، شکل گرفتن گروه‌های حامی محیط زیست و افزایش شکارچیان غیرمجاز مشخص شدند.

روندهایی مانند تحریم، برنامه‌های سیاسی و حزب گرایی، افزایش خواسته‌های مردم برخی از شهرستان‌ها برای مستقل شدن و تبدیل منطقه خود به استان، افزایش مداخله کشورهای عربی و غربی، گسترش گروه‌های تروریستی و حمایت کشورهای خارجی از آن‌ها، جنگ نرم، افزایش ترور دانشمندان، افزایش ترور شخصیتی و تخریب افراد، افزایش ادعاهای کشورهای غربی مبنی بر نادیده گرفتن حقوق بشر در ایران، تلاش برای رسیدن به دموکراسی، قوی تر شدن اتاق‌های فکر دشمنان داخلی و خارجی از جمله روندهای سیاسی مهم شناسایی شدند.

از مهم‌ترین روندهای ارزشی تعیین شده در این مطالعه می‌توان به احساس بی‌ارزشی و دیده نشدن در جامعه، پدیده گسست نسل‌ها، کم‌رنگ شدن، ارزش‌های مذهبی، افزایش تنش میان خانواده و کاهش تعهدات خانوادگی، کاهش سطح اعتماد و عواطف مردم نسبت به یکدیگر و جامعه، افزایش گرایش به الگوهای غربی، طرد شدن گروه‌های خاص (مانند معتادین)، ریختن قبح بسیاری از گناهان، افزایش مدعیان قلابی منجیت یا

نسبت داشتن با آن حضرت، کاهش تعلق خاطر به جامعه و گسترش فردگرایی اشاره نمود.

جدول شماره ۱. برخی روندهای موثر بر آینده نظم و امنیت

برخی روندهای اجتماعی	برخی روندهای اقتصادی	برخی روندهای فناوری	برخی روندهای زیست محیطی	برخی روندهای سیاسی	برخی روندهای ارزشی
افزایش سن ازدواج	افزایش شکاف اقتصادی در جامعه	توسعه بسترهای ارتباطی و زیرساخت‌های اینترنتی	نا امن شدن استان‌های هم جوار	تحریم	پدیده گسست نسل ها
افزایش طلاق	تورم بالا	استفاده غیرمعتاد از اینترنت	خشک‌سالی و بحران آب	برنامه‌های سیاسی و حزب‌گرایی	کم‌رنگ شدن ارزش‌های مذهبی
جمعیت بیسوادان در جامعه و فرهنگ مغایر با جامعه	نوسانات شدید اقتصادی	گسترش بانکداری الکترونیکی و استفاده از کارت‌های الکترونیکی	تأثیرات کمبود خاک مرغوب و بیابان زایی	افزایش خواسته‌های مردم برخی از شهرستان‌ها برای مستقل شدن و تبدیل منطقه خود به استان	افزایش تنش میان خانواده و کاهش تعهدات خانوادگی
افزایش تعداد متادین	رشد اقتصادی و درآمد بیشتر	گسترش استفاده از وسایل ارتباط جمعی مانند ماهواره	زلزله	افزایش مداخله کشورهای عربی و غربی	کاهش سطح اعتماد و عواطف مردم نسبت به یکدیگر و جامعه
افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی	کاهش بودجه دولت	گسترش دسترسی و استفاده از گوشی‌های نسل جدید و بلوتوث دار	سیل	گسترش گروه‌های تروریستی و حمایت کشورهای خارجی از آن‌ها	افزایش گرایش به الگوهای غربی
تداوم بیکاری	افزایش بی رویه ثروت برخی از افراد جامعه (پیشی گرفتن از دولت)	توسعه و رشد صنعت اتومبیل سازی	صنعتی شدن و افزایش کارخانه‌ها	جنگ نرم	طرد شدن گروه‌های خاص (مانند متادین)
پوشش نامناسب افراد در جامعه	افزایش دلالی	گسترش استفاده از بازی‌های رایانه‌ای در بین کودکان و نوجوانان	شکل گرفتن گروه‌های حامی محیط زیست	افزایش ترور دانشمندان	ریختن قیح بسیاری از گناهان
پیدایش مواد روان گردان جدید	افزایش کسب و کارهای مخرب و نو ظهور مانند گلد کوئیست	رشد بازار محصولات و خدمات امنیتی	افزایش شکارچیان غیرمجاز	افزایش ترور شخصیتی و تخریب افراد	احساس بی ارزشی و دیده نشدن در جامعه
افزایش فعالیت‌های تولیدی مواد مخدر در کشورهای همسایه و افزایش تنوع آن	قاچاق سوخت	افزایش فاصله بین کیفیت و سرعت خودروها و کیفیت راه‌ها	افزایش ادعاهای کشورهای غربی مبنی بر نادیده گرفتن حقوق بشر در ایران		افزایش مدعیان قلابی منجیت یا نسبت داشتن با آن حضرت
جمعیت کودکان خیابانی	پول شویی	افزایش قابلیت و پتانسیل روایت‌ها (هواپیماهای بدون سرنشین)	تلاش برای رسیدن به دموکراسی		کاهش تعلق خاطر به جامعه

گسترش فردگرایی	قوی تر شدن اتاق‌های فکر دشمنان داخلی و خارجی		توسعه نرم افزارهای ارتباطی غیر ایمن (مانند We Chat و whats APP)		افزایش مهاجرت به شهرها
			افزایش دسترسی به ابزارهای جرم و جنایت مدرن		افزایش مبتلایان به بیماری‌های صعب العلاج
			استفاده از فناوری‌های بیولوژیک مخرب		کمیود فضای فیزیکی مناسب برای بازی و سرگرمی کودکان
			توسعه استفاده از اندام‌های تغییر یافته ژنتیکی		افزایش نادیده گرفتن حقوق کبی رایت
			افزایش تولید وسایل دیجیتال خانگی مجهز به ابزارهای جاسوسی		افزایش جمعیت
			افزایش حساسیت رسانه‌ها نسبت به جرایم و مجازات‌ها		گسترش بیماری‌هایی نظیر ایدز
				توجه به اقتصاد دانش محور	تغییرات جمعیتی نظیر سالمند شدن جمعیت
					افزایش آگاهی مردم نسبت به حقوق خود و متفاوت بودن آن‌ها نسبت به نسل گذشته
					شخصی زایی (سفارش فردی خاص به یک سازمانی بزرگ)
					اختلافات بین مذاهب مختلف (مانند تقابل شیعه و سنی)
					کاهش اخلاق حرفه‌ای
					ساخت ویلاها در مناطق دوردست
					گسترش باندهای جرم و جنایت منطقه‌ای،

				ملی و جهانی
				گترش
				آپارتمان نشینی
				افزایش قاچاق انسان
				آدم ربایی یا گروگان گیری
				کاهش قیمت مواد مخدر خصوصاً مواد صنعتی و گسترش سطح دسترسی

بحث و نتیجه گیری

این مطالعه به بررسی روندهای موثر بر آینده نظم و امنیت استان، در قالب STEEPV پرداخته است. طبق نتایج ۲۷ روند اجتماعی، ۱۶ روند مرتبط با فناوری، ۱۱ روند اقتصادی، ۸ روند زیست محیطی، ۱۱ روند سیاسی و ۱۱ روند ارزشی موثر بر حوزه نظم و امنیت استان شناسایی گردید.

۲۷ روند اجتماعی مشخص شده در این مطالعه در قالب ۶ گروه، روندها و عوامل جمعیتی، عوامل مرتبط با خانواده، عوامل بازار کار، عوامل مربوط با سوء مصرف مواد، عوامل فرهنگی و عوامل اداری و حقوقی دسته بندی شدند. از مهم ترین این روندها می توان به افزایش سن از دواج، افزایش طلاق، افزایش تعداد معنادرین، افزایش تعداد فارغ التحصیلان دانشگاهی، تداوم بیکاری، جمعیت کودکان خیابانی، افزایش مهاجرت به شهرها و کاهش اخلاق حرفه ای اشاره نمود. بر اساس نظریه های جدید امنیتی، دست یابی و تداوم شرایط مطلوب امنیتی و وضعیت امنیت پایدار در تمامی کشورهای در حال تحول و پیشرفت، با متغیرهای فرهنگی اجتماعی آن جوامع ارتباط زیادی دارد لذا باید به این متغیرها توجه ویژه ای داشت (حاجیانی، ۱۳۹۱). در پژوهش رسولی و همکاران نیز به مهاجرت از روستاها به شهر، رشد حاشیه نشینی، عدم وجود فرصت های شغلی به حد نیاز به عنوان عوامل تأثیرگذار بر امنیت اشاره شده است (رسولی، صالحی، ۱۳۸۹). از مجموع ۱۶ روند حوزه فناوری تأثیرگذار بر نظم و امنیت روندهایی مانند توسعه بسترهای ارتباطی و زیرساخت های اینترنتی، استفاده غیر معقول از اینترنت، گسترش استفاده از وسایل ارتباط جمعی مانند ماهواره، توسعه نرم افزارهای ارتباطی غیر ایمن (مانند We Chat و whats APP)، افزایش دسترسی به ابزارهای جرم و جنایت مدرن و افزایش تولید وسایل دیجیتال خانگی مجهز به ابزارهای جاسوسی و ... شناسایی شدند.

بی شک، جهان امروز، نسبت به دهه‌های پیش تفاوت‌های کیفی زیادی دارد. پیشرفت تکنولوژی باعث تغییر ابزار و شیوه‌های اعمال قدرت شده که خود تأثیرات شگرفی بر ماهیت امنیت و هم چنین جنگ آینده داشته و بر خلاف گذشته، مؤلفه‌های نرم افزاری قدرت بیشتر مدنظر قرار گرفته است. روندها نشان از این دارد که از یک سو شکل جدیدی از قدرت ظهور کرده و با تغییر ماهیت جنگ افزارها، زمینه برای تغییر در قدرت ایجاد شده و از سوی دیگر متناسب با نوع قدرت، اشکال جدیدی از امنیت ظهور می‌یابد (برزگر و لعل علیزاده، ۱۳۹۰: ۴۳). همچنین گسترش فناوری‌های نوین در عرصه الکترونیک و رایانه در چند دهه‌ی گذشته، موجب پدیدار شدن انواع لوازم و برنامه‌های الکترونیکی و رایانه‌ای از جمله اینترنت، تلفن همراه، ماهواره و بازی‌های رایانه‌ای در جهان شده است (ابراهیم پور کومله، خزایی، ۱۳۹۱)، بطوری که امروزه رایانه‌ها وارد تمامی قسمت‌های زندگی مردم، شامل فعالیت‌های کاری و اجتماعی، مطالعه و حتی اوقات فراغت آن‌ها شده است (جوادی، امامی‌پور و رضایی کاشی، ۱۳۸۸). اینترنت، مانند هر نوآوری دیگری به ایجاد دگرگونی‌هایی در جنبه‌های مختلف زندگی منجر شده و استفاده از آن، امری اجتناب ناپذیر شده است. این فناوری با گسترش سریع خود علاوه بر کاربردهای شخصی در بعد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز تحول ایجاد نموده و با خود مضرات و فوایدی را برای خانواده‌ها، جامعه و افراد به همراه داشته است. در جامعه امروز ما نیز گرایش به اینترنت و استفاده از آن چنان رایج شده است که بیشتر اعضای خانواده، بخش زیادی از وقت خود را در استفاده از اینترنت سپری می‌کنند. اینترنت به دلیل خصوصیتی چون قابلیت استفاده و دسترسی گسترده آن، باعث ظهور انواع جدیدی از تعاملات، فعالیت‌ها و سازماندهی‌های اجتماعی شده است و روش‌های جدیدی برای معاشرت و تعامل افراد فراهم کرده است (کاظمی اصل و بااوش، ۱۳۹۱). گرچه این تحولات فناوری زندگی بشر را بسیار آسان‌تر نموده اما در سوی دیگر مشکلات جدیدی برای بشریت ایجاد نموده است. از جمله این مشکلات می‌توان به تضعیف روابط عاطفی و انسانی، ناهنجاری‌های اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی و همچنین ایجاد فضایی برای سوء استفاده افراد بزهکار برای برهم زدن امنیت اشاره کرد (آیتی و محمدزاده، ۱۳۸۷: ۶۵).

۱۱

از بین ۱۱ روند اقتصادی می‌توان به قاچاق سوخت، پول شویی، کاهش بودجه دولت، نوسانات شدید اقتصادی و افزایش شکاف اقتصادی در جامعه اشاره نمود. رسولی و همکاران نیز در پژوهش خود بیکاری، تورم بالا، اقتصادی نبودن فعالیت‌های تولیدی و

تصدی گری بیش از حد دولت را از جمله عوامل تأثیرگذار بر امنیت بیان نموده اند. در این مطالعه ۸ روند زیست محیطی تعیین شد که روندهایی مانند خشک سالی و بحران آب، تأثیرات کمبود خاک مرغوب و بیابان زایی، نا امن شدن استان های هم جوار و افزایش شکارچیان غیرمجاز از جمله مهم ترین ها می باشند. رشد روزافزون جمعیت جهان، با شهری شدن آن همراه بوده و به پیدایش و رشد کلان شهرها انجامیده است. در این جریان، محیط زیست مورد سوء استفاده و سوء مدیریت قرار گرفته به گونه ای که جبران خسارات وارد آمده به آن گاهی با هیچ هزینه و جریمه ای امکان پذیر نیست. از این رو می توان گفت که ناپایداری زیست محیطی شهرها و صدمات برگشت ناپذیر آن از فعالیت های گذر از زندگی سنتی به زندگی مدرن و خارج از توان پذیرش محیط رخ داده است (محمدی و بوچانی، ۱۳۸۶). از سوی دیگر این ناپایداری ها و مشکلات زیست محیطی تأثیرات ویژه ای بر ابعاد مختلف زندگی بشر بجای می گذارد. به عنوان مثال پیامدهای اقتصادی - اجتماعی خشک سالی و بیابان زایی قابل توجه بوده و از نظر شدت و اندازه بستگی به نوع سیستم اقتصادی موجود دارد. در حوزه اقتصادی - اجتماعی و ارتزاق، این پدیده سبب کاهش درآمد بهره برداران، غلبه فقر و در نهایت تخلیه و تهی شدن سکونت گاهها از جوامع انسانی می گردد (عباسی، درویش و خاکساریان، ۱۳۸۶).

همچنین تحریم، افزایش مداخله کشورهای عربی و غربی در امور کشور، گسترش گروه های تروریستی و حمایت کشورهای خارجی از آن ها، جنگ نرم، افزایش ترور دانشمندان، افزایش ترور شخصیتی و تخریب افراد از جمله ۱۱ روند شناسایی شده موثر بر حوزه سیاسی هستند. از لحاظ وضعیت سیاسی، شواهد نشان می دهد که خاورمیانه و حوزه جغرافیایی ایران به گونه فزاینده ای در روند تحولات پیچیده و بحران زا قرار می گیرد. به طور کلی ایران از جمله کشورهای محسوب می شود که حوزه امنیتی و همچنین حوزه جغرافیایی سیاسی آن گسترش قابل توجهی یافته است و فرایندهای منطقه ای به گونه ای سازماندهی شده اند که زمینه های بحران سازی در مقابله با منافع و امنیت ملی ایران شکل گیرد و این بحران ها را می توان عامل مخدوش کننده امنیت ملی ایران دانست (محمدی و متقی، ۱۳۸۴). از طرفی مناطق بی ثبات همجوار جمهوری اسلامی ایران به خصوص در جنوب شرق و مجاور استان کرمان، باعث دغدغه ها و نگرانی های استراتژیک شده اند. به طوری که در صورت غفلت حکومت می تواند سبب تهدید علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران باشد (احمدی پور، طهمورث حیدری و میرجلالی، ۱۳۹۰). شناخت تأثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی بر امنیت

این مناطق از اساسی ترین نکات در درک آسیب پذیری های امنیتی به منظور جلوگیری از هرگونه تنش و کنش های ضد امنیتی به شمار می رود (رستگار خالد، و محمدیان، ۱۳۹۲).

از جمله مهم ترین روندهای ارزشی شناسائی شده می توان به روندهایی مانند پدیده گسست نسل ها، کم رنگ شدن ارزش های مذهبی، افزایش تنش میان خانواده و کاهش تعهدات خانوادگی، افزایش گرایش به الگوهای غربی و گسترش فردگرایی اشاره نمود. بسیاری از دانشمندان و صاحب نظران علوم اجتماعی بر این باورند که ترکیب و همگرایی فناوری های ارتباطی و تجدید ساختار نظام سرمایه داری در دهه های اخیر ما را وارد عصر تازه ای کرده است که برخی آن را جامعه فراصنعتی، برخی جامعه شبکه ای و بعضی جامعه اطلاعاتی نامیده اند (کاظمی اصل و باوش، ۱۳۹۱). در این جوامع ارزش های فردی و اجتماعی در حال تغییر و گذار از ماهیت قبلی خود می باشند که این موضوع را در شکاف فرهنگی و اجتماعی نسل ها می توان مشاهده نمود.

منابع

- حسینی، حسین (۱۳۸۶)؛ اساس امنیت: تأملی نظری بر پایه ی یافته های پژوهشی، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴، ۵۱-۷.
- رسولی، رضا، صالحی، علی (۱۳۸۹)؛ بررسی بین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره ۲، ۲۰۱-۱۶۵.
- معلوف، لویس، (۱۳۸۷)؛ فرهنگ المنجد، دایره المعارف و واژه نامه عربی، ترجمه قاسم بوستانی، انتشارات مؤسسه الوفا.
- ساروخانی، باقر، هاشم نژاد، فاطمه (۱۳۹۰)؛ بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی (مولفه های آن) و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری، فصلنامه جامعه شناسی مطالعات جوانان، سال دوم، شماره ۲، ۹۴-۸۱.
- کرایپ، یان (۱۳۸۲)؛ نظریه اجتماعی کلاسی، ترجمه شهناز مسمی پرست، نشر آگه.
- سوره نحل آیه ۱۱۲؛ قرآن کریم.
- رهنمایی، محمد تقی (۱۳۸۵)؛ بررسی ناپایداری های امنیتی کلان شهر تهران بر اساس شاخص های توسعه پایدار شهری، مجله پژوهش های جغرافیایی، دوره ۳۸، شماره ۵۷، ۱۹۳-۱۷۷.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)؛ مردم، دولت ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول، تهران، انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- طاهری، زهرا، ربانی، رسول، ادیبی سده، مهدی (۱۳۹۱)؛ رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان سال

- ۱۳۸۸، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره ۱، ۲۱-۳۸.
- مظفری، علی (۱۳۸۸)؛ آینده پژوهی، بستر عبور از مرزهای دانش. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال دوم، شماره ۴، ۲۵-۴۹.
- زارعیان، آرمین. ستارزاده، مریم (۱۳۹۰)؛ رهیافتی در باب چگونگی و ماهیت آینده پژوهی، مجله دانشکده پرستاری ارتش جمهوری اسلامی ایران، سال یازدهم، شماره ۱، ۱-۵.
- شعبان، لیلا (۱۳۹۲)؛ پژوهشی در حوزه آینده پژوهی. فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۶۹، ۶۷-۶۴.
- میرزمانی، سید محمود (۱۳۸۲)؛ تحلیل آماری مراجعان به مرکز مشاوره ناجا، فصلنامه مطالعات و امنیت اجتماعی، شماره ۱.
- مایل افشار، فرحناز، عزتی، عزت‌ا... (۱۳۸۹)؛ تحلیلی بر نقش قدرتهای مداخله گر در خلیج فارس و تأثیر آن بر امنیت جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، علمی پژوهشی، سال هفتم، شماره ۲۶، ۷۶-۵۳.
- فصلنامه آماری، صفحه ۱۹، بهار ۱۳۹۱.
- آشوری، داریوش (۱۳۷۶)؛ دانشنامه سیاسی، تهران، انتشارات مروارید.
- احساس امنیت شهروندان در ارتباط با وظایف نیروی انتظامی (۱۳۷۹)؛ مرکز ملی مطالعات و سنجش افکار عمومی.
- حاجبانی، ابراهیم (۱۳۹۱)؛ هویت ایران ی اسلامی و امنیت پایدار جمهوری اسلامی، فصلنامه آفاق امنیت، سال پنجم، شماره ۱۴، ۱۵۰-۱۲۹.
- برزگر، ابراهیم، لعل علیزاده، محسن (۱۳۹۰)؛ جنگ نرم، بازی‌های رایانه‌ای اسلام ستیز و پدافند غیرعامل، مطالعات قدرت نرم، سال اول، شماره ۱، ۱۱۷-۹۳.
- ابراهیم پور کومله، سمیرا، خزایی، کامیان (۱۳۹۱)؛ آسیب‌های نو پدید؛ شبکه‌های اجتماعی مجازی در کمین خانواده‌های ایرانی، مجموعه مقالات نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید، ۱۴-۱.
- جوادی، محمد جعفر، امامی پور، سوزان، رضایی کاشی، زهرا (۱۳۸۸)؛ رابطه بازی‌های رایانه‌ای با پرخاشگری و روابط والد - فرزند در دانش آموزان، تحقیقات روانشناختی، دوره ۱، شماره ۳، ۹۰-۷۹.
- کاظمی اصل، مجید، بااوش، معصومه (۱۳۹۱)؛ بررسی تأثیرات، چالش‌ها و فرصت‌های ناشی از فضای اینترنت، مجموعه مقالات نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید، ۹-۱.
- آیتی، محسن، محمدزاده، سید علیرضا (۱۳۸۷)؛ امنیت انسانی و کاربرد فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، مجموعه چکیده مقاله‌های همایش بین المللی امنیت انسانی در غرب آسیا، دانشگاه بیرجند، آذر ۱۳۸۷.
- محمدی، علیرضا، بوچانی، محمدحسین (۱۳۸۶)؛ شوراها و مسائل زیست محیطی، ماهنامه اطلاع رسانی، آموزشی و پژوهشی، شماره دهم، ۱۰-۳.
- عباسی، حمیدرضا، درویش، محمد، خاکساریان، فرهاد (۱۳۸۶)؛ بیابان زائی و پیامدهای ناشی از آن، جنگل و

مرتع، شماره ۷۴، ۶۱-۵۷.

- محمدی، منوچهر، متقی، ابراهیم (۱۳۸۴)، دکترین تعامل سازنده در سیاست خارجی کشور (۳)، راهبرد یاس، سال اول، شماره ۴، ۱۹۰-۱۳۹.

- احمدی پور، زهرا، طهمورث حیدری، موصولو، میرجلالی، اکبر (۱۳۹۰). تبیین عوامل ناامنی در جنوب شرق ایران، فصلنامه مطالعات اجتماعی، سال ۱۳، شماره ۲۷، ۴۴-۱۳.

- رستگار خالد، امیر، محمدیان، فاطمه (۱۳۹۲)، استفاده از اینترنت و احساس امنیت اجتماعی (مورد مطالعه دانشگاه باهنر کرمان)، مطالعات فرهنگ-ارتباطات، سال چهارم، شماره ۲۲، ۸۳-۵۳.

-Wasan, T. Chotchai, Ch. and Wethyavivorn, P (2009), Key knowledge factors in Thai construction practice, International Journal of Project Management.vol. 27, pp 833-839.

-Kreibich, R. Oertel, B. and Wölk, M. (2011), Futures Studies and Future oriented Technology, Analysis Principles, Methodology and Research Questions, first Berlin Symposium on Internet and Society, 25-27 October, Germany, Berlin, 369-375.

